

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

А. Ю. ШАХНО, канд. екон. наук, доц.,

в. о. завідувача кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг

В умовах глобалізації економіки ключовим фактором економічного зростання будь-якої країни є формування високорозвиненого та конкурентоспроможного людського капіталу. Це є особливо важливою проблемою для України у зв'язку з адаптацією до вимог європейського економічного простору та до вимог щодо розвитку інноваційної економіки.

В контексті глобалізації спостерігається тенденція до зростання цінності кожного працівника (як носія певного запасу знань, навичок, творчого потенціалу), який формує системи відносин, що складаються між суб'єктами економічних відносин з приводу використання людського капіталу. Такий тренд можна ідентифікувати як «соціалізацію економіки». Але останнім часом спостерігається уповільнення темпів економічного зростання в країні, спад у розвитку соціальної сфери та ряд інших геополітичних перепон. Зважаючи на вищевказане, Україна повинна здійснити трансформацію та модернізацію кожного окремого сектора економіки на національному та місцевому рівнях з метою орієнтації суспільства до підвищення рівня освітньо-професійної підготовки, мобільності, трудової та інноваційної активності.

Оцінка рівня розвитку людського капіталу здійснюється кількісно за допомогою інтегрованого показника – індексу людського розвитку (ІЛР), який публікується кожного року в рамках Програми розвитку ООН. Даний індекс є сумарним і використовується для оцінки довгострокового прогресу в трьох основних вимірах людського розвитку: тривалість життя, рівень життя та рівень освіти. У 2017 р. індекс людського розвитку в Україні склав 0,751, що свідчить про високий розвиток людського капіталу. Таким чином, країна посіла 88 місце у рейтингу серед 189 країн світу [1].

У період з 1990 по 2017 рік, значення ІЛР України зросло з 0,705 до 0,751 (рис. 1).

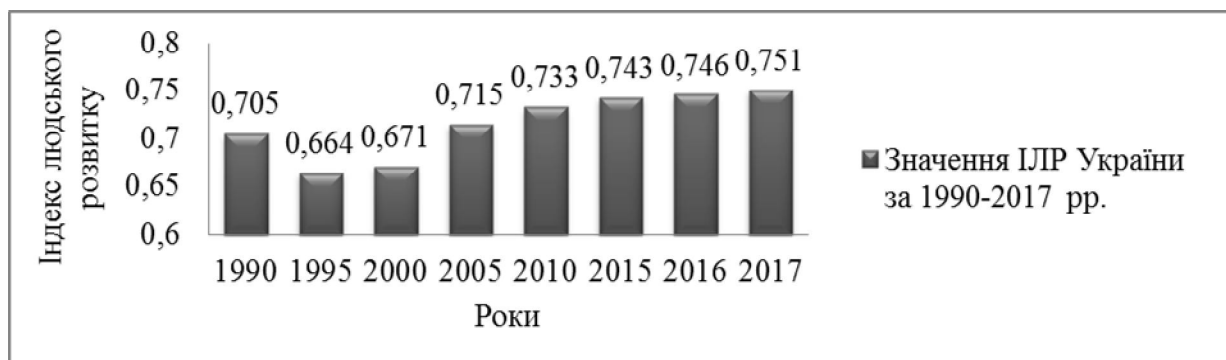

Рис. 1 – Динаміка ІЛР України за 1990-2017 рр.

*Складено автором на основі [1].

Для досягнення Україною високих позицій, перш за все, необхідно звернути увагу на сучасні тенденції розвитку в США і країнах Західної Європи. Останнім часом, у високорозвинених країнах, спостерігається значне зменшення ролі промислових центрів, на заміну яким прийшли центри генерації ідей та творчості (силіконові долини, центри генної інженерії, університетські міста, системи електронної комерції тощо).

Таким чином, традиційне розуміння праці заміщується знаннями та інтелектуальними здібностями, потенціалом розвинутого людського капіталу, адже на сьогодні понад 50% ВВП найбільших країн ОЕСР створюється в галузях, що базуються саме на знаннях. У свою чергу, така тенденція призводить до модифікації зайнятості населення та зростання третинного, четвертинного секторів економіки. Підтвердженням тому також є досвід Великобританії, де найбільша область зайнятості населення в третинному секторі, згідно з урядовою статистикою за 2011-2018 рр., у сфері послуг створюється близько 76-91% ВВП (залежно від періоду та регіону) [2].

Тож можна стверджувати, що сучасна світова економіка перетворюється в якісно нову систему, яка функціонує на основі обміну не матеріальними ресурсами і товарами, а запасом знань, навичок і досвіду. Особливого значення в таких умовах набуває професійна освіта маргінальних верств населення, підвищення кваліфікації та освітній фактор в цілому, так як саме в освітньому процесі соціалізація найповніше реалізує вплив на формування й розвиток людського капіталу. Проблемою зростання конкурентоспроможності людського капіталу у процесі соціалізації є механізми розподілу наявних ресурсів та ефективність їх використання.

Отже, в сучасних умовах глобалізації, на першому плані виступатиме освіта як спосіб життя, а не як підготовка до нього. Тому для досягнення високого розвитку людського капіталу та економічного процвітання необхідним, на державному рівні, є: розробка інноваційної моделі державної політики розвитку людських ресурсів; диференціація державного та збільшення частки приватного інвестування у розвиток людини; оптимізація механізму розподілу частки державних коштів спрямованих на освіту; створення сприятливих умов доступу до всіх рівнів освіти і категорій населення (пільгове кредитування, відповідність кількісного складу учбових закладів - учнів, студентів, викладачів; розробка мотиваційних програм); здійснення реструктуризації освітніх послуг відповідно до вимог ринку; комп'ютеризація закладів освіти та оснащення їх ліцензійним програмним забезпеченням; моніторинг якості освіти шляхом участі у міжнародних програмах її оцінки.

Таким чином, в світовому середовищі спостерігається тенденція до підвищення цінності людського капіталу як фактору економічного зростання та об'єкту подальших досліджень. А підвищення якості освітніх послуг, як чинника впливу соціалізації, і проведення ефективної державної політики в даному напрямку, сприятиме реалізації існуючих можливостей щодо формування конкурентоспроможного людського капіталу, розкриття його потенціалу і ефективного використання результатів впливу соціалізації на індивідуума.

Література:

1. Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update. 2018. URL: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-indices-indicators-2018-statistical-update> (дата звернення: 20.01.2019).
2. Кузьмін О. Є. Оцінка рівня розвитку людського капіталу України в умовах глобалізації / О. Є. Кузьмін, А. Ю. Шахно // *Економіка та держава*. – 2018. – №4. – С. 7–11.

АНАЛИЗ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ СРЕЗ

А. О. ВОРОНІНА, канд. екон. наук,
ст. преподаватель кафедры экономической теории и международной
экономики,
А. Д. МАМІЧЕВА, студ.
*Харьковского национального университета городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова, г. Харьков*

Проблема эмиграции является крайне важной для многих развивающихся стран. Из-за неудовлетворительного качества жизни, низкой оплаты труда, нестабильного политического и экономического положения в стране, национальные экономики теряют свои трудовые ресурсы, сокращая свой экономический потенциал. Украины, в этом вопросе, к сожалению, не стала исключением.

Согласно официальным данным ситуация в миграционном движении украинского населения за 2018 год выглядит таким образом:

Как видно на рисунке 1 в большинстве регионов Украины наблюдается отток населения, исключение составляют такие регионы как Днепропетровский, Киевский, Львовский, Харьковский и г. Киев. Однако здесь учитывается информация о внутренней и внешней миграции населения, в любом возрасте, и официально сменивших место жительства. Более важными и вызывающими опасение является процессы внешней миграции, т.к. именно эта часть населения покидая страну, создает условия для недополученной прибыли внутри страны. Официальная статистика не дает полной картины в раскрытии этой проблемы. До сих пор остается дискуссионным вопросом о масштаб внешней трудовой миграции. Ряд экспертов из числа научного сообщества и Министерства иностранных дел Украины, как правило, оценивают ее как не превышающую 2—2,7 млн человек, в то время как другая часть аналитиков склонны оперировать цифрами от 5 до 7 млн человек [2].

Как можем заметить, трудовая миграция получила наибольшее распространение в западных регионах Украины: здесь член каждой пятой семьи (21%) временно работает либо работал в другой стране. В южных регионах таковых было около 13%, в центральных – почти 10%, в восточных – всего лишь 8% семей.